

KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI'NIN ORKİDELERİ (BARTIN BÖLÜMÜ)

BİLGE TUNÇKOL, NECMİ AKSOY

Bartın Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Ormanlık Bölümü Türbeyanı Mevkii 74100 BARTIN
Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Botaniği ABD Konuralp Kampüsü 81620 Beçiyörükler DÜZCE
btunckol@bartin.edu.tr

Giriş: Bu çalışma kapsamında "Türkiye ve Doğu Ege Adaları Florası" nın 8. ve 11. cildi ile "Türkiye Orkideleri" kitabı incelenerek ORCHIDACEAE familyası cins ve taksonlarının kaynaklara göre Küre Dağları Milli Parkı içerisindeki taksonomik durumu ortaya konulmuştur. Ayrıca yumru ve rizomların tıbbi aromatik amaçlı kullanılması dolayısıyla doğal ortamından toplanması, dolayısıyla nesli tehlike altında olan orkidelerin Küre Dağları (Bartın) içindeki yayılışları, habitatları ve endemik olanların tehlike durumları belirlenerek koruma önlemlerine dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Gereçler ve Yöntemler: Küre Dağları Milli Parkı (Bartın Bölümü), Avrupa-Sibirya Flora alanında yer almakta olup, P.H.Davis'in kareleme sistemine göre A4 karesi içerisinde [1]. Türkiye orkideleri geofit özellikle olduklarından toplanan bitkilerin teşhis için gerekli organları taşımaya dikkat edilmiştir. Orkide teşhisleri kurutulmuş bireyler üzerinden son derece zor olduğundan taksonların çiçek özellikleri ve morfolojileri fotoğraflanmış zorlanılan türlerde fotoğraflar büyük kolaylık sağlamıştır.

Bulgular: Küre Dağları Milli Parkı Bartın Bölümünde devam eden "Küre Dağları Milli Parkı'nın Bitki Toplulukları ve Florası (Bartın Bölümü)" isimli çalışma kapsamında alanda bulunan orkidelerin zenginliği ortaya konulmaya çalışılmıştır. 2013 yılında başlayan ve devam etmekte olan çalışmada ORCHIDACEAE familyasına ait 12 cins 29 takson tespit edilmiştir. Taksonlardan bir tanesi endemiktir [1,2,3,4,5].

1. *Anacamptis coriophora* subsp. *fragrans* (Pollini) R.M.Bateman, Pridgeon & M.W.Chase
2. *A. morio* subsp. *caucasica* (K.Koch) H.Kretzschmar, Eccarius & H.Dietr.
3. *A. laxiflora* subsp. *laxiflora* (Lam.) R.M. Bateman, Pridgeon & M.W. Chase
4. *A. pyramidalis* (L.) Rich.
5. *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce
6. *C. epipactoides* Fisch. & C.A.Mey.
7. *C. rubra* (L.) Rich.
8. *Dactylorhiza iberica* (Bieb. ex Willd.) Soo
9. *D. romana* subsp. *romana* (Seb.) Soó
10. *D. saccifera* subsp. *bithynica* (H.Baumann) Kreutz (Endemik)
11. *Epipactis helleborine* (L.) Crantz subsp. *helleborine*
12. *E. helleborine* subsp. *densifolia* (W.Hahn, Passin & R.Wegener) Kreutz
13. *E. microphylla* (Ehrh.) Sw.
14. *E. palustris* (L.) Crantz
15. *Limodorum abortivum* (L.) Sw.
16. *Neotinea tridentata* (Scop.) R.M.Bateman, Pridgeon & M.W.Chase
17. *Neottia nidus-avis* (L.) Rich.
18. *Ophrys apifera* var. *apifera* Huds.
19. *O. oestrifera* M. Bieb. subsp. *oestrifera*
20. *O. transhyrcana* subsp. *paphlagonica* Kreutz
21. *Orchis mascula* subsp. *pinetorum* (Boiss. & Kotschy) E.G.Camus
22. *O. pallens* L.
23. *O. provincialis* Balb. ex Lam. & DC.
24. *O. purpurea* subsp. *caucasica* (Regel) B.Baumann & al.
25. *O. purpurea* subsp. *purpurea* Huds.
26. *O. simia* Lam.
27. *Platanthera bifolia* (L.) Rich.
28. *Serapias levantina* subsp. *feldwegiana* (H.Baumann & Künkele) H.Baumann & R.Lorenz
29. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall.

Sonuç ve Tartışma: Alan sahip olduğu zengin mağara sistemleri, ülkemizdeki tek PAN Parks (Korunan Alanlar Ağı Parkları) oluşunun yanı sıra zengin floristik çeşitliliğe de sahiptir. Fakat orkide yumru ve rizomları tıbbi ve aromatik amaçlı kullanılması nedeniyle milli park çekirdek ve tampon zonundan bilinçsizce toplanmaktadır. Özellikle *Anacamptis morio* subsp. *caucasica* ve *A. pyramidalis* en çok toplanan taksonlardır. Gelir elde etmek amacıyla toprak altı tüm yumrularının alınması şeklinde yapılan toplama yörede çok yaygın olup orkide türlerinin yayılış alanlarını azaltmaktadır. Bu zenginlik içerisinde orkideleri de içeren zengin geofit florası, geofit bitki üretimine olanak veren jeomorfolojik ve iklimsel özellikleri ve bu bitkilerin ekoturizm potansiyelinden dolayı gerek ekonomik anlamda gerekse doğa korumada bölgeye önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle flora çalışmalarıyla belirlenerek in-situ ve ex-situ korumalarının sağlanması gerekmektedir.

Teşekkür: Bu çalışma TÜBİTAK'ın 1140660 numaralı projesi ile desteklenmektedir.

Kaynaklar:

- [1] Davis, P.H., 1965-1985. *Flora of Turkey and East Aegean Islands*, Cilt 1-9, Edinburg University.
- [2] Kreutz, K.A.J., 1998. *Die Orchideen Der Türkei*.
- [3] Kreutz, K., Çolak, A.H., 2009. *Türkiye Orkideleri*, Rota Yayınları,
- [4] Kreutz, K.A.J., 2003. *Feldführer der Türkischen Orchideen*, Deutsch,
- [5] Güler, N., Deniz, İ.G., 2012. Orchidaceae. In: Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M., & Başbağ, T., (eds). *A Checklist of the Flora of Turkey (Vascular Plants)*, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını. İstanbul, pp: 630-652.